

Süli Attila

Torda megye és Aranyosszék
szabadságharca 1848-49-ben

Előszó	5
Bevezetés	9
Torda megye és Aranyosszék 1848 alkonyán	11
A két törvényhatóság lakossága által kiállított alakulatok története	15
Torda megye.....	17
A megyei nemzetőrség története 1848-ban	17
A Torda megyei véderő újjászervezése és harcai 1849-ben	31
Aranyosszék.....	42
A nemzetőrség szervezése 1848-ban	42
A nemzetőrség újjászervezése 1849-ben.....	47
Szabadcsapatok.....	50
Részben Torda megyei és aranyosszéki kiegészítésű alakulatok	51
11. honvédszászlóalj.....	51
32. honvédszászlóalj.....	52
75. honvédszászlóalj.....	53
134. honvédszászlóalj.....	55

Források.....	56
Levéltári források	56
Korabeli sajtóban megjelent kútfők.....	106
Naplók, visszaemlékezések	126
A Torda megyei alakulatok létszámjelentései.....	229
Az aranyosszéki kiegészítésű alakulatok létszámkimutatásai	246
Rövidítések feloldása.....	258
Képmelléklet	263

Torda megye

A megyei nemzetőrség története 1848-ban

A nemzetőrség az 1848. évi polgári átalakulás alapvető és egyik legjelentősebb vívmánya volt Magyarországon. A szervezet mintájául a Nagy Francia Forradalom nemzetőrsége szolgált. A március közepétől, elsősorban a városokban jelentkező spontán szerveződések után a végleges formát az április 11-én szentesített áprilisi törvények XXII. törvénycikke határozta meg. Ez a jogszabály szolgálatra kötelezett minden olyan 20-50 év közötti férfit, aki a meghatározott vagyoni cenzusnak megfelelt, illetve az értelmiségieket (orvos, ügyvéd, mérnök... stb.).²² A nemzetőrség tehát a belbiztonságot garantáló fegyveres erő lett, amely kizárólag a magyar kormány hatáskörébe tartozott.

A március 15-én végbement események, illetve az áprilisi törvények hatására Erdélyben is megfogalmazódott azon igény, hogy az egyes törvényhatóságok nemzetőrsegeket állítsanak fel. Március 21-én, Kolozsváron tartott népgyűlésen Méhes Sámuel református lelkész és országgyűlési követ javasolta, hogy a szabad királyi város közönsége azonnal állítsa fel a nemzetőrseget.²³ A „kincses város” példáját törvényhatóságok sorra követte.

A törvényi háttér hiánya ellenére a gubernium támogatta a fenti önkéntes szerveződések és a magyarországi XXII. törvénycikk

²² 1847/8-ik évi országgyűlési törvénycikkek. Pest, 1848. 68-71. o.

²³ Kóvári, 2014. 50. o.

előírásait megpróbálta a lehetőség szerint alkalmazni.²⁴ A főkormányzók törekvéseit a magyar kormány is figyelemmel kísérte, Eszterházy Pál herceg, külügyminisztert pedig utasították, hogy eszközölje ki az erdélyi magyar nemzetörségek számára a gyulafehérvári várban raktározott fegyverkészletek kiutalását.²⁵

A nemzetörség létrehozásában a megyeszékhely az egész nagyfejedelemségben az élenjárók közé tartozott. A szervezet felállításáról március 30-án hozott határozatot a város, azzal a kitételrel, hogy a belépés csak önkéntes alapon történhet.²⁶ A gyakorlatok megkezdését azonban akadályozta a fegyverhiány, így a guberniumtól 500 puskát és 100 karabélyt kértek a gyulafehérvári fegyvertárból. Az igényelt fegyverek fajtáiból arra következtethetünk, hogy a város nemzetörsége gyalogos és lovas egységekre tagozódott.²⁷ A gyorsan szerveződő alakulat április 25-én, a város piacán felsorakozva tisztelegett az uralkodó születésnapja alkalmából.²⁸ A kezdeményezés pozitív visszhangra talált, mert a főkormányzó már április végén javasolta, hogy a 17. (2. román) határőrezred naszódai fegyverraktárából 200 db kovás puskát utaljanak ki a tordai nemzetörség számára.²⁹ Erre azonban csak május közepén került sor, így május elején a város 300 lándzsát és 3 dobot készített alakuló nemzeti őrserege számára.³⁰ A fegyver-

²⁴ A folyamatot ismerteti. Mikó Imre gróf, kormányzó-helyettes levele Vayhoz. Kolozsvár, 1848. augusztus 3. (MNL OL H 113. 1848:492)

²⁵ F. Kiss, 1989. 39. o.; Urbán, 1999. I. 452. o. Deák Ferenc helyettes miniszterelnök levele Eszterházy Pál herceg, külügyminiszterhez. Pest, 1848. május 6.

²⁶ A szolgálatot Magyarország és Erdély uniójának szentesítéséig – törvényi háttér hiányában – kötelezővé tenni nem lehetett.

²⁷ MNL OL. F 37. 1848:886. A város levele a főkormányzókhoz. Torda, 1848. április 18.

²⁸ MNL OL R 31. Napló. I. o.

²⁹ Documente, II. 240. 353-354. o. Teleki levele a kolozsvári főbíróknak. Kolozsvár, 1848. április 27.

³⁰ Documente, III. 66. 121. o. Mezei István főhadnagy levele a Guberniumhoz. Torda, 1848. május 2.; Összesen 202 db kovás fegyvert kaptak Naszódra, ezeket a lovas nemzetőrök május 24-én vették át Kolozsváron, kiosztásukra pedig május 25-én került sor a „keményebb legények” között. (MNL OL R 31. Napló 3. o.)

igény mellett gondoskodni kellett a kiutalandó és meglévő lőfegyverekhez szükséges lőszerrekről is, így Teleki József gróf, kormányzó a város számára 6000 db töltény vásárlását engedélyezte a gyulafehérvári fegyvertárból.³¹ Erre pedig annál inkább is szükség volt, mert a gyorsan szerveződő nemzetörség létszáma május első felében meghaladta 400 főt.³² A nemzetörség, amelynek tiszteletbeli ezredese Thoroczkai Miklós gróf, főispán volt,³³ szervezetileg három századra tagolódott, emellett létezett kevés számú lovas nemzetörség. A századok felett a főispán május 17-én szemlét tartott.³⁴ A nemzetőrök saját lőfegyverrel és lándzsával voltak felszerelvek, löporról választott őrnagyuk, Kemény Farkas báró,³⁵ gondoskodott. Kiképzésüket Szíjártó Károly alhadnagy³⁶, az 51. (Károly Ferdinánd) sorgyalogezered tisztje irányította, aki az állomáshelyéről, Kolozsvárról utazott a városba. A megyeszékhely ösztönzésére a megye több helységében is akartak a lakosok nemzetörségeket alakítani³⁷, így felmerült a szétszórt nemzetörségek Torda központú szervezésének, illetve az aranyosszéki nemzetörséggel történő egyesülésnek igénye.³⁸ A város nemzetörsége július elején, a főtéren felsorakozva fogadta az Erdélyben körutat tevő Vay Miklós báró, királyi biztost. Erdély első számú politikai vezetőjét a lovas nemzetőrök kísérték a város határától a megye-

³¹ Documente, IV. 73. 167. o. Teleki levele az erdélyi főhadparancsnoksághoz. Kolozsvár, 1848. május 18.

³² Jelen. Politikai Lap. (Kolozsvár) Szerk.: Szilágyi Ferenc. 37. sz. 1848. május 9. A tordai nemzetőrök Kemény őrnaggyal az élen rendszeresen gyakorlatoztak, járőrözéseikkel pedig felléptek a tolvajok ellen is.; Pesti Hírlap, 59. sz. 1848. május 18.; Más forrás szerint a nemzetörség létszáma 354 fő volt. (MNL OL R 31. Napló 3. o.)

³³ Orbán 1986. I. 404. o.

³⁴ MNL OL R 31. Napló I. o.

³⁵ Életrajza: Bona, 2000. 432-433. o.

³⁶ Életrajza: Bona, 2009. 416. o.

³⁷ Túron, Komjátszegen, Járában, Egerbegyén, Gyéresen és az alsó járásban öt század alakult. (Orbán, 1986. I. 402. o.)

³⁸ Ellenőr, 12. sz. 1848. május 25.; Orbán 1986. I. 402. o.

háza.³⁹ Az alakulat teljes létszáma ebben az időszakban 684 fő volt⁴⁰, összesen 200 szuronyos, 184 vadászfegyverrel és 300 lándzsával rendelkeztek. A nemzetőrök kötelesek voltak gyakorlatokra járni, és őrszolgálatot ellátni. A lovas nemzetőrök száma 32 volt. A Torda környéki Egerbegyen és Gyéresen 150, Sárdon 90, Szinten 25 nemzetőrt írtak össze.⁴¹ A ténylegesen szolgálatot vállalók aránya ennél azonban némileg kevesebb volt. Az egerbegyi és gyéresi század például 122 fős volt, állománya egy századosból, két hadnagyból, két őrmesterből, 12 káplárból, 100 közvitéből, két dobosból és két ácsból állt. A nemzetőrségnek „egy nemzeti címerből készített”, ajándékba kapott zászlója volt.⁴² Mindössze két lőfegyverrel rendelkeztek, az altisztek egyenruhájá balkerjukra erősített nemzeti színű szalag volt.⁴³

Tordatúron a nemzetőr csapat 94 főt számlált, állományuk egy századosból, egy hadnagyból, egy őrmesterből, 8 tizedesből, egy dobosból, egy ácsból, egy puskaművesből és 80 közvitéből állt. 13 vadászpuskával, zászlóval és dobbal rendelkeztek, gyakorlataikat a jelentés szerint rendszeresen megtartották.⁴⁴ A marosbogáti, torockói és torockószentgyörgyi magyar nemzetőrség létszáma 600 fő körül volt.⁴⁵

³⁹ Ellenőr, 39. sz. 1848. június 11.; MNL OL R 31. Napló. 10. o.

⁴⁰ Őket már a XXII. tck. értelmében kötelezték szolgálatra. (MNL OL F 37. 2032. Kemény Farkas őrnagy levele Torda város főhadnagyához. Torda, 1848. július 21.)

⁴¹ MNL OL F 37. 1848:2032. Mezei István tordai városi főhadnagy levele Teleki kormányzónak. 1848. július 28.

⁴² A zászlót a tordai hölgyek ajándékozták az alakulatnak. (MNL OL R 31. Napló. 5. o.)

⁴³ MNL OL F 37. 1848:2175. Pénteky Lajos százados jelentése. Gyéres, 1848. augusztus 3.; Az alakulatba számos székely huszár is belépett. (Orbán, 1871. XIV. Gyéres, Egerbegy és környéke.); Pénteky Lajosra: Bona, 2009. II. 212. o.; Bona Gábor szerint John Paget is a helyi nemzetőrség századosa volt. (Bona, 2009. II. 175. o.)

⁴⁴ MNL OL F 37. 1848:2175. Csipkés Albert százados jelentése. Tordatúr, 1848. augusztus 6.

⁴⁵ MNL OL F 37. 1848:2175. Kemény Farkas báró, őrnagy jelentése. Torda, 1848. augusztus 4.

Gerendkeresztúron Balogh Károly százados irányításával 180 fős nemzetőr alakulat szerveződött, melynek fele vadászpuskával, másik fele lándzsával volt felfegyverkezve. Októberben új századosuk, Bartók Károly vezetésével Tordára, majd Kolozsvárra vonultak és részt vettek a szamosfalvi ütközetben. (1848. november 15.) Kolozsvár feladásakor 75-en beálltak a Kemény Farkas által szervezett önkéntes zászlóaljba, amely később a 75. számot kapta.⁴⁶

A torockói és torockószentgyörgyi nemzetőrség 600 főt számlált, parancsnoka Zsákó István százados volt. A tisztikarhoz tartozott még Zsákó János főhadnagy, Demény Andor és ifj. Zsákó János hadnagyok. Fegyverzetük túlnyomórészt lándzsából állt, csak a tisztek rendelkeztek karddal és kovás fegyverrel. (pisztoly, puská) Az alakulat a gyakorlatait a Székelykő lábánál elterülő réten tartotta.⁴⁷

A megyei nemzetőrség fegyverzete még augusztusban is hiányos volt, mivel a miniszterelnöktől 1000 forint kiutalását kérték lándzsák készítése céljából. Bár Batthyány a pénz biztosította, a lándzsák készítése helyett inkább lőfegyverek vásárlását javasolta a városnak.⁴⁸ Szintén ebben az időszakban kérte Torda városa az Országos Nemzetőrségi Haditanácstól, hogy választott őrnagyukat, Kemény Farkast a tisztségében erősítsék meg.⁴⁹

A tordai nemzetőrök gyakorlatai a Rákóczi-induló felcsendülésével kezdődtek, melyet zenekaruk játszott. Egy visszaemlékezés szerint: „Tordán 1848 év nyarán lett szervezve a nemzetőrség és alakult egy zászlóalj gyalogság és egy szakasz lovasság, Br Kemény Farkas parancsnoksága alatt. Folytak szorgalmasan a gyakorlatok. Századosok voltak: Kovács János, Tarsoly Gergely, Lengyel Ádám, Csipkés Albert és Velits Károly, a lovasságnál Pápai Lajos. Mindenki igyekezett azokban részt venni és a legnagyobb készséggel feladatának megfelelni. Egy pár hét alatt telje-

⁴⁶ Orbán, 1871. XIII. Gerend, Gerendkeresztúr és Aranyoslóna.

⁴⁷ Borbély, 1906. 61. o.

⁴⁸ MNL OL H 92.. 2678/nő.

⁴⁹ MNL OL H 92.. 3097/nő.

sen kiképzett s csatára kész őrséggel rendelkezett Torda városa. A lelkesedés folyton nőtt s nemsokára zenekarunk is alakult. Főhadnagy Vajna Miklós és Salamon József ügyvédek nagy zenészek is lévén az akkori polgári zene- és dalkör tagjaiból szerveztek egy katonai zenekart s azután amellet vonultak ki naponta a gyakorlatokra s minden más alkalmi ünnepélyes felvonulásokra a nemzetőrök.”⁵⁰

A szeptemberi forrongó helyzetben nem lehetett végrehajtani a magyar belügyminisztérium által elrendelt újoncösszeírást. Szeptember 11-én a megyei tisztviselők kétszer is megpróbálták a sorkatonaság és a nemzetőrök bevetésével engedelmességre bírni az összeírásnak ellenálló aranyoslónaiakat, a halálos áldozatokat is követelő sortűz azonban csak olaj volt a tűzre.⁵¹ Az összeírások elől menekülők a Tordai-hasadékban húzták meg magukat, veszélyeztetve ez által a közbiztonságot.⁵² Urban⁵³ lázító tevékenysége miatt a megye szeptember végén már sorkatonaságot kért Vay királyi biztostól.⁵⁴ A megyében a románok – Betegh Sándor szolgabíró október 8-án kelt jelentése szerint- lándzsákat készítettek és az általános felkelésre készültek.⁵⁵

E viharokkal teli helyzetben ült össze a megye közgyűlése szeptember 15-én. Itt kimondták, hogy a pártharcokat felfüggesz-

⁵⁰ Velics, 1895. 43. o.

⁵¹ Kolozsvári Híradó, 63. sz. 1848. szeptember 17. Az akcióban a 41. (Sivkovich) sorgyalozezred 50 katonája, az aranyosszéki székely huszárszázad és 130 gyéresi nemzetőr vett részt.; MNL OL H 113. 1848:1001. Thoroczkai Miklós főispán jelentése. Torda, 1848. szeptember 13.

⁵² MNL OL H 113. 1848:1018. Dindár Antal aranyosszéki főkirálybíró jelentése. Kövend, 1848. szeptember 13.

⁵³ Karl Urban alezredes, a II. román határerezred megbízott parancsnoka volt. 1848 szeptemberétől nyíltan felmondta az engedelmisséget a magyar kormány-
nak, Észak-Erdély és a Partium román lakosságát felkelésre szólította fel.

⁵⁴ MNL OL H 113. 1848:1262. Tarsoly Gergely főjegyző levele Mikó Imre grófnak. Torda, 1848. szeptember 30.; MNL OL H 113. 1848:1477.

⁵⁵ Egyed, 1998. I. 182-183. o.

tik és politikai egységfrontot hoznak létre.⁵⁶ Urban proklamációja nyomán elrendelték a megyei nemzetőrök harci állapotba helyezését.⁵⁷ Ebben az időszakban érkezett meg Kemény Farkas őrnagyí és megyei nemzetőr parancsnoki kinevezése, aki nagy energiával fogott neki a szervezésnek.⁵⁸ Szintén ezen a napon készültek el – a bennük fellelt bizonyítvány szerint – a megye lovas és gyalogos nemzetőri zászlói is. Az irat a következőket tartalmazza:

„Készítettett:

1848-ik évi September hava 15-ik napján,

Magyarhon jövője leg kétesb szakában,

Midőn remegve várja minden honnunkfia

Hogy e Zászló alá, hazánk függetlenségének

alkotmányainak és szabadságának fenntartására,

vagy kivivására Kellend-e felesküdnie?

Legyen bár m[int] e zászló csak ugy fogja szívünk

Ohajtásait képviselni, ha szabad haza szabad

Fiai felett lebegend.

És ha szabad hazánk fiai szabadságunk oltalman

vagy szükségestében kiküzdeni elmellőznék, mi meg[ra]gadjuk e'

zászlót.

Kemény Biri, Domjén Kata, Velics Luiza⁵⁹, Fekete Trézsó

Eresei Klári⁶⁰, Selting Roza, Zámbo Roza

⁵⁶ A Torda megyei politikai elit már augusztus közepén egységbe tömörült. Politikai hitvallásuk a magyar alkotmányosság védelme volt. „Igy értvén a' szabadságot, ennek zászlója alatt alóírtak ezennel egy nyilvános POLITIKAI KÖR-be hívjuk meg polgártársainkat. Főfeladatul tűztük ki magunknak Tordamegyénk és városunk politikai irányát teljes összhangba hozni a' szabadság ama szent lelkével, melly a' népeket megszállván, magyar hazánk összes polgáraitra átsugárzott.” Az aláírók között számos nemzetőrtiszt is volt. (MNL OL R 32. 5. csomó. A Torda megyei politikai kör programja. Torda, 1848. augusztus 15.)

⁵⁷ Kolozsvári Híradó, 69. sz. 1848. szeptember 28.

⁵⁸ MNL OL H 92. 6543/nő

⁵⁹ Cseli Szigethy Miklós honvéd őrnagy jegyese, majd felesége. (Orbán, 1986. II. 141. o.)

Fekete Karolina, Tarsol Juli⁶¹
[?] Papai Lajosné⁶² felügyelte [a leányo]kat,
És Torda varosa több lelkes női adománya
Hozzájárultával⁶³

Az irat tartalma és hangvétele teljesen megegyezik a szeptemberi vészterhes helyzet közhangulatával Bár a benne szereplő személyek közül csak négyet sikerült beazonosítanom, a nevek tősgyökeres tordai családoktól erednek, álláspontom szerint a forrás eredetiségével szemben kétely nem merülhet fel.

Az alakulat eskütételéről a Közlöny tudósított. A cikk szerint a nemzetőrök az esküt csak október 11-én tették le. A nemzetőrség a városban eddig is létezett, de ez inkább önkéntes szerveződés, mintsem a törvények alapján felállított szervezet volt. A XXII. tck. szerinti összeírást a megyében megkezdték, az ügyben Kemény Farkas nagy buzgalmat tanúsított, de a munkát a nemzetiségi elmentések miatt elvégezni nem lehetett. A megye 173 helységéből csak 8-10 működött együtt a hatóságokkal, a törvény szerinti összeírást csak Tordán hajtották végre. Az összeírt 900 nemzetőr négy századba szerveződött, de a rossz hangulat és bujtogatás miatt csak 600-an jelentek meg az eskütételen. Először a főispán és a nemzetőrség őrnagya, majd a város főhadnagya tették le az esküt, ezt követően pedig a nemzetőrök. A feszült hangulatú ünnepély két óráig tartott, ráadásul az égiek sem voltak kegyesek, mivel végig esett az eső. Egy visszaemlékezés szerint: „Ekkor tűzetik ki két drága nemzeti lobogó, melyet a tordai nők készítettek – Torda megye és Magyarország címereivel díszítve.”⁶⁴

⁶⁰ Feltehetőleg Ercsey József megyei főerdész, nemzetőr százados lánya. (Orbán, 1986. II. 446. o.)

⁶¹ Csipkés Albert nemzetőr százados felesége. (Bona, 2008. I. 257. o.)

⁶² Papai Lajosnak, Torda megye főszolgabírójának, majd alispánjának felesége. (Bona, 2000. 561. o.)

⁶³ Vágó, 2000. 149-150. o. Kincses Katalin Mária átírása.

⁶⁴ Közlöny, 133. sz. 1848. október 21.; MNL OL R 31. Napló. 16. o.

Szeptember végétől Torda megye és Aranyosszék élére a miniszterelnök Zeyk József kormánybiztost állította, aki október elején mindkét törvényhatóság nemzetőrségét megszemlélte és azokat rendben találta.⁶⁵ A kormánybiztos a tordai nemzetőrségből egy 200 fős önkéntes, bárhol bevethető csapatot kívánt létrehozni. Több magyar lakta településen lándzsák készítését kezdték meg, melyekre Zeyk 4000 Ft-t kért Vay királyi biztostól.⁶⁶ A sorkatonasággal való konfliktus első jele volt, hogy a városon átvonuló Umeca gránátos zászlóalj megkezdte a katonai készletek elszállítását.⁶⁷ A megye havasi vidékein, október közepén a nyílt lázadás megkezdődött, különösen Torockón és környékén volt kritikus a helyzet. A megye főispánja az aranyosszéki huszárszázad mellett egy tordai nemzetőregységet küldött Torockóra, egyben kérte a királyi biztost, hogy az ottani magyarság veszélyeztetett helyzete miatt néhány század önkéntest is vezényeljen a régióba.⁶⁸

Az október 18-án tartott megyegyűlésen a törvényhatóság katonai segítséget kér Vaytól, mivel a lázadás megfékezésére nemzetőrségüket nem tartották elegendőnek.⁶⁹ A román felkelés a megye két magyar lakta települését, Egerbegyét és Gyérest fenyegette. A két község 400 fős „lelkes” nemzetőrsége, amely a megyei zászlóalj 5. századát képezte, teljesen fegyvertelen volt, így szá-

⁶⁵ A kinevezésére: Deák, 1943. 231. o.

⁶⁶ MNL OL H 113. 1848:1344. Zeyk levele. Kolozsvár, 1848. október 11. vö. MNL OL H 113. 1848:1466.

⁶⁷ MNL OL H 113. 1848:1365.; 1848:1384.; A zászlóalj tevékenységéről bővebben: Heydte, 1863. 50-57. o.

⁶⁸ MNL OL H 113. 1848:1435. Torda, 1848. október 15.; MNL OL H 113. 1848:1519. Az aranyosszéki huszárszázad parancsnoka, Baumgarten József főszázados azonban kijelentette, hogy Avram Iancu lázadása miatt egységével csak a századának határőr falvait képes megvédeni. (MNL OL H 113. 1848:1564. Búgyon, 1848. október 20.) A megye kritikus helyzetére: Deák, 1943. 254. o. Szabó Lajos levele. Torda, 1848. október 19.; Borbély, 1906. 68. o.

⁶⁹ MNL OL H 113. 1848:1516.; 1517. Ezzel egyidejűleg segítséget kértek a székelly tábornoktól is. (MNL OL H 113. 1848:1561.)

mukra fegyvert igényelték Vay királyi biztostól.⁷⁰ Október 18-án 120 tordai nemzetőr érkezett Nagyenyedre, hogy a román felkelők ellenében védelmezzék a várost.

Október 23-án Vay királyi biztos a román felkelés és a császári sorkatonaság ellenében általános népfelkelést rendelt el Erdély lakosai számára.⁷² Ennek szellemében Torda és Gyéres között egy népfelkelő tábort állítottak fel, melynek élére először Kemény Farkast, majd november elején Mikes Kelemen gróf. ezredest⁷³ állították.⁷⁴ A tordai tábor október végén az alábbiak szerint épült fel:

Helység	Létszám	Fegyverzet
Torda	1080 gyalogos, mely négy századba (1 zászlóalj) szerveződik. A város szükség esetén még 600 főt ki tud állítani. A városnak van egy 80 fős lovas százada is.	400 szuronyos, 300 vadászpuska, 400 lándzsa
Egerbegy és Gyéres	370 fő (1 század), a két helység teljes mozgósítható ereje 800 fő.	120 vadászpuska, 50 karabély, 200 lándzsa
Torockó és Torockószentgyörgy	600 fő (1 század)	100 vadászpuska, a többi lándzsa
Szentlászló és Léta	180 fő (1 század)	30 vadászpuska, a többi lándzsa
Túr, Szind és Komjászeg	100 fő (1 század)	60 vadászpuska, a többi lándzsa

Összesen: 2170 gyalogos, amely 1060 löfegyverrel és 1150 lándzsával rendelkezett, valamint 80 lovas.

⁷⁰ MNL OL H 113. 1848:1564. Dátum: 1848. október 20. Aranyosszéket Székelykocsárd felől 12000 román felkelő tervezte lerohanni. (MNL OL H 113. 1848:1620.)

⁷¹ Szilágyi, 1898. 108. o. A tordai nemzetőrök csak helyőrségi szolgálatot láttak el, az Alsó-Fehér megyei harcokban nem vettek részt.

⁷² Kővári, 2014. 324-325. o.

⁷³ Bona, 2000. 517-518. o.

⁷⁴ MNL OL H 113. 1848:1764.

A fent ismertetett forrás azért is tanulságos számunkra, mert ebből kiderült, hogy a városnak a teljes fegyverre fogható lakosságát nemzetőrségbe akarták szervezni, amelyet a román felkelés jelentette veszély tett indokolttá. Tordán a XXII. tck. kritériumai alapján csak 900 személyt írtak össze nemzetörnek, de a gyalogos és lovas nemzetőrök száma 1160 fő volt, sőt még 600 személyt mozgósítani akartak. Ez azt jelenti, hogy a törvényhatóság teljes lakosságát mozgósították.

Október 15-én az újtordai nemzetőr század Kemény Farkas utasítására a marosújvári sóhivatal pénztárát Felvincre szállította.⁷⁵

Október 27-én a tordai nemzetőrök lefegyverezték az 51. Károly-Ferdinánd sorgyalogezred 2. zászlóaljának 9. századát. Vay királyi biztos felháborodottan követelte a fegyverek visszaadását örmagyuktól, Kemény Farkastól. A lépés a nemzetőrök és a sorkatonaság közötti bizalomvesztés újabb megnyilvánulása volt.⁷⁶

November elsején a tordai és aranyosszéki nemzetőrség újabb erőt akarták Nagyenyedre rendelni, erre azonban a két törvényhatóság fenyegetettsége miatt nem kerülhetett sor.⁷⁷ Alsójára felől ugyanis Iosif Moga tribun felkelői gyülekeztek, akik ellenében a főispán egy erős nemzetőr századot vezényelt ki. Az expedíció célja a Torockó környéki magyarság megóvása volt.⁷⁸

⁷⁵ Orbán, 1986. I. 520. o.

⁷⁶ Orbán, 1986. I. 519-520. o.; MNL OL H 113. 1848:2025. Vay Miklós levele a tordai honvédelmi bizottmányhoz. Kolozsvár, 1848. november 8. MNL OL H 113. 1848:2040. és 1848:2065.; Ugyanakkor más helyen Orbán Balázs a maros-széki mozgó nemzetőrségnek tulajdonítja a Károly-Ferdinánd század lefegyverzését. (Orbán, 2870. 166. o.) vö.: Maendl, 1899. 301. o.; A városban az ezrednek hadfogadó helye is volt, és az itt lévő katonai készleteket Nagyszebenbe szállították.

⁷⁷ MNL OL H 113. 1848:1837.

⁷⁸ MNL OL H 113. 1848:1843. ; Orbán, 1986. I. 406. o.; A megye nemzetőrségének mezőségi tevékenységére: Deák, 1943. 255-256. o. Zeyk József levele. Nagyenyed, 1848. október 20.